

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะในฐานะสถาบันทางสังคม เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศไทยไม่ถึง 100 ปี กลุ่มศิลปินที่ทำงานในวงการศิลปะมีหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็ต้องการพื้นที่ทางสังคมเพื่อแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์และการได้มาซึ่งการยอมรับทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

“สถา” เป็นภาษาท้องถิ่นของชาวล้านนา ใช้นำหน้าชื่อของผู้ที่มีความสามารถทางช่างที่มีความรู้ ความสามารถทางช่างจากภูมิปัญญาดั้งเดิม ภายใต้วัฒนธรรมล้านนาซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ที่แฝงอยู่ในสิ่งก่อสร้าง อยู่ในงานศิลปะ ของกลุ่มคนใน 8 จังหวัดภาคเหนือของไทย คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่และน่าน ปัจจุบันกลุ่มศิลปินสถาเหล่านี้ ผู้กลุ่มศิลปินที่เรียนรู้และนำเสนอศิลปะในแนวทางแบบตะวันตกโดยตรงไม่ได้ เนื่องจากในการแสดงผลงานศิลปกรรมแต่ละครั้งมีการรวมตัวของศิลปินกลุ่มสถามากมาย แต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักเท่าที่ควร จึงเป็นประเด็นคำถามให้กับผู้ศึกษาว่าศิลปินกลุ่มสถาทำไมจึงไม่ค่อยได้รับการยอมรับ และการให้ความสำคัญจากสังคมมากนัก คนส่วนใหญ่รับรู้และยอมรับในการนำเสนอผลงานศิลปะด้วยรูปแบบที่มีความเป็นสากล นิยมความทันสมัยและสามารถสื่อสารให้เข้าถึงได้ง่าย ศิลปินกลุ่มสลายังขาดการนำเสนอผลงานของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างด้วยวิธีการที่ทันสมัย จากปัญหาที่พบข้างต้น ในการนำเสนอผลงานศิลปะจากการรวมกลุ่มของศิลปินสถาจึงจำเป็นต้องได้รับการผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนให้มีการนำเสนอผลงานในรูปแบบที่เข้ากับยุคสมัยเป็นที่รู้จักและเผยแพร่ความเป็นศิลปินกลุ่มสถาให้เป็นที่รู้จักและยอมรับจากสังคมมากขึ้น

จังหวัดลำปางเป็นเมืองที่เก่าแก่มากมีประวัติศาสตร์ที่ช้านาน เดิมลำปางมีชื่อเรียกหลายชื่อ อาทิ เช่น กุกกุญนคร (นครไก่) อาลัมภางค์นคร เขलगค์นคร คำว่า“เขलगค์” เป็นภาษามอญ ออกเสียงสวางหรือขวางแปลว่าขันหรือโอ ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า สลุง เขलगค์ หมายถึงคอกขลุ่ยหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเหมือนขันคว่ำ วิถีชีวิตในลำปางมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย ดังคำขวัญที่ว่า ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น เครื่องปั้นลือนาม งามพระธาตุลือไกล ฝึกช้างไทยให้ลือโลก

การศึกษาชิ้นนี้ได้เจาะไปที่ กลุ่มสถาเขलगค์ ซึ่งเป็นกลุ่มศิลปินที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง ที่มีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่หลากหลายทั้งด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์

แต่จะมีจุดเน้นอยู่ที่ผลงานเครื่องปั้นดินเผาที่มีความเป็นเอกลักษณ์มีอุดมคติเฉพาะส่วนบุคคลในผลงาน มีความร่วมสมัย ผลงานเครื่องปั้นดินเผามีการสร้างสรรค์ผลงานด้วยความตั้งใจและเชี่ยวชาญ ใช้กระบวนการผลิตที่หลากหลายขั้นตอนแฝงด้วยแนวความคิดของศิลปินในผลงานแต่ละชิ้น กว่าที่จะได้มาซึ่งผลงานเครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณค่าและงดงาม ศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์ เริ่มแสดงผลงานครั้งแรกในปี พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบัน เป็นการแสดงผลงานอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะพัฒนาอัตลักษณ์ให้กลุ่มศิลปินสลาเวลางค์ จังหวัดลำปาง การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์ และได้คัดเลือกศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 6 คน ของจังหวัดลำปาง ที่มีชื่อเสียงในการสร้างสรรค์ผลงาน เครื่องปั้นดินเผาอย่างต่อเนื่อง มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตน มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานด้านเครื่องปั้นดินเผา เป็นที่รู้จักในวงการเครื่องปั้นดินเผา ได้รับรางวัลในการแสดงศิลปะเครื่องปั้นดินเผา และมีความโดดเด่นในการสร้างงานเครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณภาพสามารถนำเสนอความเป็นตัวตนของกลุ่มได้อย่างชัดเจน แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการประชาสัมพันธ์และการนำเสนอความเป็นศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์โดยการใช้รูปแบบที่เป็นสูจิบัตร โปสเตอร์และการประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุ เพื่อแสดงประวัติ ที่มา อย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน แต่ศิลปินกลุ่มนี้ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักในสังคมเท่าที่ควร แต่โลกยุคปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารที่ผู้คนให้ความสนใจในการนำเสนอข้อมูลที่สะดวกรวดเร็วและต้องการเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายดาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์ ให้มีความทันสมัย เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคมยุคปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน ของศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นข้อมูล โดยนำหลักยุทธศาสตร์การสร้าง ตราสินค้า (Brand) ซึ่งเป็นกระบวนการทางการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ด้วยการจัดทำเว็บไซต์เพื่อศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์ เพื่อนำเสนอข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์ให้เกิดความน่าเชื่อถือ เพิ่มคุณค่าให้กับผลงาน สามารถแข่งขันและเป็นที่ยอมรับในวงการศิลปะ ทำให้เกิดทัศนคติและภาพพจน์ที่ดีต่อสังคมได้ อันจะนำไปสู่การถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นวัฒนธรรมและ ความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปินกลุ่มสลาเวลางค์ในช่วงเวลาปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน (Brand Identity) ของกลุ่มสภาเขลางค์ในรูปแบบของงานเครื่องปั้นดินเผา จังหวัดลำปางโดยนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาสื่อเพื่อศิลปินกลุ่มสภาเขลางค์
2. เพื่อศึกษาการผลิตสื่อและพัฒนาศิลปะการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มสภาเขลางค์ผ่านการจัดนิทรรศการศิลปกรรม แล้วนำเสนอข้อมูลข่าวสารในเว็บไซต์ (Web Site)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศิลปินกลุ่มสภาเขลางค์ หมายถึง กลุ่มผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะของจังหวัดลำปาง โดยการศึกษาศึกษาศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้านเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดลำปาง จำนวน 6 คน

อัตลักษณ์ อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก ประกอบด้วยคำว่า อัด (อัด-ตะ) หมายถึง ตน หรือตัวเอง กับคำว่า ลักษณ์ หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง ผลงานทางศิลปะที่ทำจากดิน แร่ธาตุ และหินเป็นหลัก โดยผ่านกรรมวิธีการเผาเพื่อให้เกิดความแข็งแกร่ง และเคลือบด้วยสารประกอบที่เป็นน้ำยาเคลือบโดยอาจเผาเคลือบอีกชั้นหนึ่งก็ได้

ตราสินค้า (BRAND) ยี่ห้อ ความรู้สึก หรือ ความประทับใจโดยรวมต่อสินค้านั้นๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในใจของผู้บริโภค ทั้งจากการโฆษณา, ประสบการณ์การใช้สินค้า, ภาพพจน์ขององค์กรและบุคลากรจากสินค้าและบริการ รวมถึงประสบการณ์ใดๆ ก็ตามเกี่ยวกับสินค้าและบริการของตราสินค้า (Brand)

Adobe Flash CS4 เป็นโปรแกรมสำหรับงานด้านกราฟิก สร้างภาพเคลื่อนไหวตลอดจนมัลติมีเดีย สำหรับเว็บไซต์ (Web Site) มีไฟล์ขนาดเล็กจึงสามารถโหลดมาแสดงผลได้อย่างรวดเร็ว

Adobe Photoshop CS4 เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการออกแบบกราฟิก เพื่อนำไปใช้ร่วมกับงานด้านต่างๆ เช่นงานกราฟิกบนเว็บไซต์และการตกแต่งภาพ

Macromedia Dream weaver เป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับสร้างเว็บไซต์ (Web Site)

Lanna Word เป็นแบบตัวอักษรที่ออกแบบกราฟิกมาเฉพาะเพื่อใช้ตกแต่งผลงานใน
รูปแบบล้านนา

Angsana New เป็นแบบอักษรที่มีอยู่กับ โปรแกรมพิมพ์งานออกแบบไว้สำหรับการพิมพ์
งานทั่วไปมีลักษณะที่อ่านได้ง่าย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำวิจัย

1. สามารถทราบถึง ประวัติ แนวทางและหลักการสร้างอัตลักษณ์ ตัวตน (Brand Identity) ของกลุ่มสภาเขลางค์ ที่สร้างสรรค์ผลงานเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดลำปางเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการสร้างเว็บไซต์
2. ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลและแนวทางในการผลิตสื่อที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ และยกระดับกลุ่มสภาเขลางค์ให้เป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่นในสังคม รวมถึงการเป็นแนวทางในการสร้างความเป็นภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กลุ่มศิลปินอิสระหรือกลุ่มศิลปินที่ใกล้เคียงต่อไป